

บทที่ 8

คำแนะนำการรักษาค้างและพัสดุ

ข้อ 1 พิสณุสิ่งของกลางที่เก็บรักษาไว้ด้วยค้างพัสดุ หรือสถานีตำรวจ หรือหน่วยงานใด ๆ นั้น จะต้องจัดวางสิ่งของนั้น ๆ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และดูแลป้องกันรักษาอย่าให้บังเกิดการเสียหายแก่สิ่งของนั้น ๆ ทั้งจะต้องปฏิบัติตามคำแนะนำว่า ด้วยการรักษาค้างและพัสดุ ดังต่อไปนี้อีกด้วย เพื่อความคงทนถาวรและคุณภาพของสิ่งของนั้น ๆ จะได้คงอยู่ตามสภาพที่ดี

คำแนะนำการรักษาค้างพัสดุ

1) ควรรักษาค้างพัสดุ (กล่าวโดยทั่วไป)

ข้อ 2 ค้างเป็นสถานที่สะสมพัสดุ ฉะนั้น สถานที่เหล่านี้จำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องสงวนลิขสิทธิ์ แต่จะสงวนมากน้อยเพียงใดย่อมแล้วแต่ความสำคัญของค้างนั้น ๆ ฉะนั้น เจ้าหน้าที่ควบคุมพัสดุจำเป็นต้องมีระเบียบข้อห้ามประจำค้างไว้ อย่างน้อยที่สุดก็ควรจะดำเนินการตามเกณฑ์ทั่วไปสำหรับค้างธรรมดา ดังต่อไปนี้

(1) บุคคลที่ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องห้ามเข้าค้าง หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าเพื่อกิจราชการ ก็ห้ามเดินพลุกพล่าน และจะต้องของในค้าง

(2) ผู้เฝ้ารับของ ไม่มีสิทธิที่จะเดินพลุกพล่าน หรือเที่ยวชมสิ่งของ ในค้างและไม่มีสิทธิที่จะคัดเลือกสิ่งของในค้างเอาเองตามความพอใจ ฉะนั้นจำเป็นต้องยิ่งซึ่งเจ้าหน้าที่ค้างจะต้องกำหนดสถานที่และเวลาในการเฝ้ารับสิ่งของ

(3) บุคคลซึ่งไม่ใช่เจ้าหน้าที่หรือมิใช่ผู้รับผิดชอบการค้าง ถ้ามีกิจที่จะต้องเข้าค้าง ก็ต้องได้รับอนุญาตก่อน และถ้ามีความจำเป็นอาจมีการตรวจค้นร่างกาย - ของผู้เข้าออกก็ได้

(4) ไม่ควรรนำอาหารเข้าไปเก็บ หรือเข้าไปรับประทานในค้าง ทั้งสิ่งของส่วนตัวบุคคล ก็ไม่ควรนำเข้าไปไว้ในห้องค้างนอกจากจะได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชา

(5) ห้ามการนำสิ่งของอาจเกิดอันตรายขึ้นได้เข้าในค้างเช่น การสูบบุหรี่ ตลอดจนวัตถุต้องห้ามอื่น ๆ อันอาจจะก่อให้เกิดไฟ

(6) การเปิดหีบห่อพัสดุ ไม่ควรกระทำภายในห้องค้าง ตลอดจนทำความสะอาดพัสดุบางชนิดก็ไม่ควรกระทำภายในห้องค้าง

2) เกณฑ์วางพัสดุในคลัง

ข้อ 3 พัทธในคลังนั้นจะต้องวางอย่างไร ป้อนแล้วแต่ความประสงค์ที่จะต้อง
ใช้ แต่จะต้องนึกถึงเกณฑ์ต่อไปนี้เป็นหลัก คือ

(1) ต้องร่วมกันเป็นสิ่ง ๆ เป็นหมวดหมู่ เป็นพวก ให้เจ้าหน้าที่ตรวจลักษณะ
ของคิซัว นับจำนวนและตรวจการถ่ายเทได้สะดวกรวดเร็ว

(2) ต้องจัดวางให้เปลืองที่น้อยที่สุด และพอกับความจำเป็น เพื่อประหยัด
ทรัพย์สิน

(3) ต้องให้สิ่งของวางซ้อนกันได้ เป็นแถวและแนวห่างจากกันพอให้มีทาง
ขนของ รับและจ่ายได้สะดวกรวดเร็ว

(4) สิ่งใดซึ่งจำเป็นจะต้องขนเข้าออกบ่อย ๆ เพื่อส่งแควและลม หรือทำ
ความสะอาดบ่อย ๆ แล้ว ต้องตั้งวางไว้ ใกล้ ๆ ทางเข้าออก และให้หยิบได้ง่ายตาย

(5) ข้อสำคัญที่สุดจะต้องวางพัสดุให้ถูกลักษณะ มิให้พัสดุเป็นอันตราย
ด้วยดินฟ้าอากาศโดยง่าย

(6) ในคลัง ให้แยกพัสดุไว้เป็น 2 ส่วนคือ สิ่งของทุกอย่างที่ใช้ราชการได้
รวมกันไว้เป็นส่วนหนึ่ง สิ่งของที่ใช้ราชการไม่ได้แล้ว แต่ยังคงเก็บรักษาไว้ก่อน เพื่อรวม
กันจำหน่ายเป็นอีกส่วนหนึ่ง จะเป็นสิ่งของส่วนใด ๆ ก็ตาม ถ้ายังอยู่ในคลังแล้ว ให้จัด
วางไว้เป็นสิ่ง ๆ คือ หมวด สิ่งหนึ่ง เสื้อ สิ่งหนึ่ง กางเกง สิ่งหนึ่ง รองเท้า สิ่งหนึ่ง ฯลฯ
ดังนี้เป็นตัวอย่าง

3) ลักษณะการวางของ

ข้อ 4 ห้ามมิให้วางของตั้งพัสดุลงชิดฝา หรือกำแพงหรือวางเก็บไว้ติดกับพื้น
โดยตรงเป็นอันตราย แม้ว่าพื้นจะปูกระเบื้อง เทปูน คอนกรีต หรือปูไม้ก็ตาม เมื่อมีสิ่งของ
ทำด้วยโลหะ หรือของหนัก ซึ่งจำเป็นต้องวางไว้บนพื้นแล้ว ต้องจัดไม้รองอีกชั้นหนึ่ง ไม้
รองจะสูงยิ่งกว่าพื้นขึ้นเพียงใด ป้อนแล้วแต่ลักษณะของพื้นคลัง แต่อย่างไรก็ดี ไม่ควรให้
ต่ำกว่า 5 เซนติเมตร

4) ป้ายบอกของ

ข้อ 5 พัทธที่เก็บไว้บนชั้นทุกชั้น ทุกหมู่ ทุกกอง หรือทุกแถว ต้องมีป้าย
บอกขนาด บอกชนิด บอกจำนวน และบอกปีที่สร้างขึ้น ถ้าเป็นพัสดุซึ่งไม่ใช่เจ้าหน้าที่
ทางกรม ฯ สร้างขึ้นเอง เป็นต้นว่าสิ่งของมาจากต่างประเทศ และสิ่งของนั้นไม่สามารถจะ
ทราบปีที่ทำขึ้น ก็ให้บอกปีที่นำเข้ามาเก็บไว้ในคลัง ถ้ามีพัสดุหลายอย่าง อยู่ในห้องเดียวกัน

ทุก ๆ อย่างก็ควรมีป้ายบอกชื่อของและจำนวนรวมทั้งสิ้นตั้งหรือติดไว้ที่ต้นกองของขบวน
สิ่งของนั้น ๆ

5) การวางของในคลังเพื่อนำง่าย

ข้อ 6 สิ่งของใหญ่โต ให้เรียงตามลำดับแถวเป็นชั้น ๆ สิ่งของเล็กน้อยเป็น
จำนวน 10 หรือ 100 ฯลฯ ผูกมัดหรือบรรจุหีบห่อประทับตราทับกับจำนวนหรือกองไว้เป็น
กอง ๆ มีจำนวนอันแน่นอน กองที่สุด หมู่ที่สุด ฯลฯ ซึ่งมีจำนวนไม่เต็มเท่ากองอื่น ๆ -
คือกองเศษให้มีป้ายเล็ก ๆ บอกจำนวนเศษมีไว้ด้วย

เพื่อตรวจนับได้ง่ายทุกจำนวน 10 หรือ 100 ขึ้นก็ตาม ควรมีเศษกระดาษ
เขียนเลข 10 หรือ 100 ขึ้นขึ้นไว้ด้วย

6) ว่าด้วยวิธีเก็บ

ข้อ 7 การที่จะเก็บพัสดุให้ใช้ได้ก็อยู่เสมอ จำเป็นจึงต้องให้คลังที่เก็บของ
นั้น ๆ สะอาด ปราศจากเชื้อโรคแมลงมดและขยะมูลฝอยซึ่งจะเป็นที่รบกวนภัยของ
สัตว์ ที่จะทำลายพัสดุ ทั้งต้องจัดการให้อากาศภายในเหมาะสมกับการเก็บของนั้น ๆ ด้วย -
กล่าวคือ

(1) เครื่องหนังและเครื่องไม้ ต้องไม่เก็บในที่ซึ่งถูกแสงอาทิตย์ส่องเผา หรือ
เปียกน้ำ

(2) เครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่งทำด้วยเส้นใยเปลือกไม้ หรือทำด้วยโลหะชนิดที่
เกิดสนิมง่าย ต้องเก็บในที่ซึ่งไม่ถูกต้องความชื้น

(3) เครื่องเสื้อผ้า ต้องเก็บในที่ซึ่งแห้ง และอากาศเป็น

(4) พืชพันธุ์ทำด้วยขนสัตว์ ต้องเก็บในที่สว่าง และมีลมระบาย

(5) พืชพันธุ์ทำด้วยยาง ต้องเก็บในที่ซึ่งอากาศไม่สามารถเข้าออกได้

ข้อ 8 การเก็บพัสดุ จึงต้องปฏิบัติตามประเภทของวัตถุและตามหลัก ดังจะ
ได้กล่าวต่อไปนี้ด้วย

ก. การเก็บอาวุธปืน - เครื่องยิง - กระสุนปืน - วัตถุระเบิด

ข้อ 9 การเก็บรักษาสรรพาวุธ เป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บังคับบัญชาทุกชั้น ตลอดจน
พลตำรวจจะต้องสนใจ เพราะถ้าเก็บรักษาไม่ดีสรรพาวุธก็ต้องชำรุดหรือสูญหาย ใช้การ
ไม่ได้ ซึ่งมีผลเท่ากับตำรวจไม่มีอาวุธ ฉะนั้น จึงจำต้องสนใจในการเก็บรักษา เพื่อให้
สรรพาวุธมีอายุยืนนาน และอยู่ในสภาพใช้การได้ทันที ด้วยความแน่นอน และได้ผล
บางหน่วยเก็บรักษาได้ถูกต้องเรียบร้อยดี แต่บางหน่วยก็ยังขาดตกบกพร่อง หรือเข้าใจผิด
บางประการ ทำให้สรรพาวุธชำรุดเสียหายอยู่

อนึ่ง หากปรากฏว่าหน่วยใดยังมีอาวุธปืนชำรุด จะถือว่าเป็นความบกพร่องของผู้ครอบครอง ผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทุกรายไป
(คำสั่งที่ 17/2502 ลงวันที่ 25 มีนาคม 2502)

ข. การบำรุงรักษาความสะอาดสรรพาวุธ

ข้อ 10 กล่าวโดยทั่วไป ประสิทธิภาพของการทำงานและความแม่นยำของปืนนั้นขึ้นอยู่กับ การบำรุงรักษาความสะอาดเป็นส่วนใหญ่ การบำรุงรักษาความสะอาดนี้ เป็นหน้าที่ของผู้ใช้โดยตรง นอกจากนั้น ผู้บังคับบัญชาควรได้สอดส่องดูแลให้การบำรุงรักษาความสะอาด เป็นไปโดยเรียบร้อย และถูกต้องตามวิธีการด้วย เพราะเท่าที่ปรากฏแล้ว ปืนชำรุดก็เนื่องมาจากความบกพร่องในการทำความสะอาดมากกว่าชำรุดเพราะเกิดจากการยิง

การทำความสะอาด แบ่งออกเป็น 5 อย่างคือ

(1) การทำความสะอาดก่อนทำการยิง ให้ปฏิบัติตามข้อแนะนำต่อไปนี้ คือ

- ถอดชิ้นส่วนใหญ่ ๆ (ตามที่กล่าวไว้แล้วในการถอดคุ้มนก)
- ใช้ผ้าสะอาดเช็ดน้ำมันและฝุ่นผงออกจากลำกล้องและรังเพลิงให้หมด
- ใช้น้ำมันชะโลมชิ้นส่วนต่าง ๆ ซึ่งไม่ได้สัมผัสกับการกระสุนบาง ๆ ระวังอย่าชะโลมน้ำมันให้มากนัก เพราะจะทำให้เครื่องกลไกทำงานไม่สะดวก
- ห้ามมิให้ทาน้ำมันในลำกล้องและรังเพลิง เพราะจะทำให้ความดันในรังเพลิงมากขึ้น
- หยอดน้ำมันตามชิ้นส่วนต่าง ๆ ที่เคลื่อนที่ เช่น ช่องทางเดินของเลื่อนปืน ลูกเลื่อนและอื่น ๆ
- คุ้มน้ำมันส่วนต่าง ๆ เข้าที่แล้วใช้น้ำมันพรมทั่ว ๆ เช็ดภายนอกของปืน
- สิ่งที่ต้องระวังเป็นพิเศษก่อนทำการยิง คืออย่าให้ผ้าที่ทำความสะอาดหรือสิ่งอื่น ๆ ค้างอยู่ภายในลำกล้อง รังเพลิง หรือชุดปากลำกล้อง

(2) ทำความสะอาดภายหลังการยิง

นับว่าปืนตอนที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าละเลยหรือกระทำไม่ละเอียดแล้ว จะทำให้เป็นสนิมได้ง่ายที่สุด โดยเฉพาะภายในลำกล้องและรังเพลิง ฉะนั้น จึงให้ปฏิบัติตามข้อแนะนำต่อไปนี้

- ภายหลังการยิงเสร็จแล้ว ให้รีบทำความสะอาดภายในลำกล้อง กับรังเพลิงทันทีในขณะที่ลำกล้องยังอุ่นอยู่ โดยใช้เศษผ้าชุบน้ำมันใส่ไฟให้โชก แยกในลำกล้องไปมาหลาย ๆ ครั้ง เพราะจะชำระซากดินให้ออกง่าย ไม่ควรปล่อยให้แห้งวัน ต่อจากนั้นให้ทำความสะอาดทุก ๆ วัน วันละครั้งให้ติดต่อกันประมาณ 2-3 วัน
- เพื่อให้เป็นการแน่ใจให้ตรวจภายในลำกล้อง ถ้าไม่สะอาดจริง คือ ยังมีกาก

- ของดินจับอยู่ ก็ให้ทำต่อไปอีกเพราะตากดินนี้เป็นต้นเหตุให้เกิดสนิมได้ง่าย
- เมื่อตากล่องสะอาดและแห้งดีแล้ว จึงใช้เศษผ้าสะอาดชุบน้ำมันใส่ยางไปมาในลากล่องหลาย ๆ ครั้ง
 - สำหรับชิ้นส่วนอื่น ๆ ของปืน ก็ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการทำความสะอาดประจำสัปดาห์

(3) การทำความสะอาดประจำวัน

การทำความสะอาดประจำวันนี้เป็นสิ่งจำเป็น ในเมื่อใช้อาวุธทำการยิงเสมอทุก ๆ วัน เพราะชิ้นส่วนภายนอกจะต้องสัมผัสกับเหงื่อโคล ฝุ่น ผง ดินทราย และสิ่งสกปรกอื่น ๆ ในขณะที่ทำการฝึกนั้น แต่ชิ้นส่วนที่อยู่ภายในที่มีถูกจับต้องก็ไม่ต้องทำความสะอาดทุกวันไป นอกจากปืนจะถูกน้ำเปียกซึมเข้าไปถูกชิ้นส่วนภายในของปืนเท่านั้น

การปฏิบัติควรได้กระทำดังนี้ ใช้เศษผ้าสะอาดชุบน้ำมันพอหมาด ๆ เช็ดปืนให้ทั่วสัปดาห์หนึ่งก่อน แล้วจึงใช้ผ้าแห้งเช็ดจนสะอาดปราศจากสิ่งสกปรกที่จับติด สำหรับภายในลากล่องก็เช่นเดียวกันคือ ให้ใช้เศษผ้าสักหลาดหรือผ้าอื่น ๆ ที่สะอาด ชุบน้ำมันฉีดปลายแขนแบงให้ทั่วเสียก่อน แล้วจึงใช้ผ้าแห้งแบงไปมาหลาย ๆ ครั้งจนสะอาด

- คานวและร่องต่าง ๆ ของปืน เช่น ร่องทางเดินของเลื่อนปืน ฯลฯ ให้ทำความสะอาดโดยใช้แปรงหรือไม้เล็ก ๆ และฝุ่นผงออกให้หมด
- เมื่อเช็ดส่วนต่าง ๆ จนแห้งและสะอาดดีแล้ว จึงใช้เศษผ้าที่สะอาดชุบน้ำมันใส่ทาปืนและชิ้นส่วนต่าง ๆ ให้ทั่ว สำหรับร่องและส่วนหน้า ของชิ้นส่วนที่ถูกเสียดสีอยู่เสมอ เมื่อเครื่องกลไกทำงานให้หยอดน้ำมันนี้ ประมาณ 2-3 หยด เพื่อหล่อลื่น

สำหรับในวันที่มีอากาศชื้นแฉะ ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดสนิมได้ง่าย จะต้องได้ทำความสะอาดโดยละเอียดถี่ถ้วนจริง ๆ และให้ระมัดระวังเป็นพิเศษ เมื่อได้ทำความสะอาดเรียบร้อยแล้วอย่าใช้มือที่เปียกน้ำหรือเปียกเหงื่อ จับต้องชิ้นส่วนโลหะ แล้วจึงนำปืนเก็บเข้าที่ ในการเก็บห้ามใช้ผ้าใบหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดคลุมปืน เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่จะทำให้ปืนเกิดสนิมได้

(4) การทำความสะอาดประจำสัปดาห์

การกระทำในวันเสาร์หรือวันหยุดราชการในวันรุ่งขึ้น การกระทำทำความสะอาดประเภทนี้คงทันเฉพาะชิ้นส่วนที่ถอดคุ้มนอก และมีการตรวจจากผู้บังคับบัญชา โดยใช้เช็ดทุกส่วนให้สะอาดและแห้งทั้งภายนอกและภายใน เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ตรวจเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็ให้ชะโลมน้ำมันนี้ ถ้าเป็นวันหยุดหลาย ๆ วัน หรือหยุดไม่ใช่วันเป็นเวลานานก็ให้ชะโลมหนาขึ้น โดยเฉพาะในลากล่องและวังเพลิงให้ใช้น้ำมันชั้นปานกลางชะโลมไม้ ส่วนภายนอกให้ใช้น้ำมันใสชะโลมเป็นพิเศษ

(5) การทำความสะอาดเพื่อเก็บ

หมายถึงการทำความสะอาดในกรณีที่จะไม่ต้องใช้ป็นเป็นเวลานาน 1 สัปดาห์ ขึ้นไป ก็สมควรจะทำความสะอาดเพื่อเก็บชั่วคราวนั้น ให้กระทำดังนี้

- ทำการถอดป็นตามวิธีถอดปกติ และเช็ดป็นตลอดจนชิ้นส่วนต่าง ๆ ตามวิธีที่กล่าว แล้วในการทำความสะอาดประจำวัน เมื่อเช็ดแห้งแล้วห้ามใช้มือจับต้อง เพราะจะเป็นสนิมได้ง่าย เมื่อจะจับชิ้นส่วนต่าง ๆ ให้ใช้ผ้าสะอาดหรือสวมถุงมือเสียก่อน

- ใช้น้ำมันข้นปานกลางชะโลมชิ้นส่วนต่าง ๆ ให้ทั่ว ถ้าไม่กิน 30 วัน อาจใช้น้ำมันโสมจีนชิ้นส่วนต่าง ๆ ของสไนว์ก็ได้ แต่จะต้องหมั่นตรวจทุก ๆ 4-5 วัน ถ้าปรากฏว่าแห้งก็ให้ชะโลมใหม่

- ภายในลำกล้องรังเพลิงและผิวของชิ้นส่วนต่าง ๆ ที่ถูกเสียดสี ในขณะเครื่องกลไกทำงาน ให้ใช้น้ำมันกันสนิมอย่างโสมจีนเอาไว้ ถ้าน้ำมันกันสนิมอย่างสไนว์ มีลักษณะแข็งแข็งสามารถป้องกันสนิมได้ ในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี

ข้อระวัง

ภายหลังการยิงอย่างชะโลมน้ำมันในลำกล้อง ก่อนที่จะได้ชำระลำกล้องให้สะอาด ดังที่ได้กล่าวแล้ว

การที่ลำกล้องจะชำรุดโดยเป็นสนิม เกิดจากสาเหตุ บวม หรือแตกนั้น จะเกิดขึ้นเองไม่ได้ ถ้าหากได้รับการดูแลรักษาให้ถูกวิธี การปล่อยลำกล้องไว้อย่างใด ๆ โดยไม่มีน้ำมันชะโลมไว้ ย่อมทำให้เกิดสนิมแดงขึ้นก่อน ซึ่งต่อมาจะกลายเป็นจุดสนิมกัดกินเนื้อเหล็กจนกร่อนไป และทำให้เกลียวขาดได้ ซึ่งเมื่อถึงขั้นนี้แล้ว หากนำไปยิงก็อาจจะทำให้ลำกล้องบวมหรือแตกได้ เพราะถูกกระสุนมีโอกาสที่จะหลุดรอบขาคนี้ และดันให้ลำกล้องบวมหรือแตก

อนึ่ง ขอแนะนำว่า อย่าได้ใช้เศษผ้าหรือเศษไม้อุดปากลำกล้องไว้ เพื่อกันฝุ่นผงเข้าไปในลำกล้องเป็นอันตราย เพราะการทำเช่นนั้น เป็นการกักความชื้นไว้ในลำกล้อง ซึ่งจะทำให้ลำกล้องเป็นสนิมได้ง่ายขึ้น และประการที่ห้าก็คือ หากนำอาวุธปืนเอาไปยิงโดยลืมเอาเศษผ้าหรือเศษไม้ที่อุดออกเสียก่อนแล้ว ก็จะเป็นเหตุให้ลำกล้องปืนบวมหรือแตกได้ง่ายที่สุด กล่าวโดยสรุปแล้วสาเหตุที่จะทำให้ภายในลำกล้องปืนชำรุดได้นั้น มีได้ 4 กรณีด้วยกันคือ

1. ลำกล้องเป็นจุดสนิมกินกร่อนในร่องเกลียวและสันเกลียว
2. ทำการยิงโดยไม่ทำความสะอาดลำกล้องเสียก่อน
3. ทำการยิงโดยมีเศษผ้าอุดไว้ที่ปากลำกล้อง
4. ถูกกระสุนไม่สะอาด

การใช้ครอบปากลำกล้อง ควรกระทำในเมื่อต้องการจะป้องกันอาวุธจากน้ำฝน หรือพายุฝุ่นในขณะที่นำอาวุธนั้นออกไปปฏิบัติงาน การกล่าวอ้างว่าไม่มีความรู้ในเรื่องอาวุธ ไม่สามารถจะทำ

การตรวจสอบได้ว่าถ้าถ้อยคำอย่างใดนั้น ขอบ่าได้กระทำ เพราะเป็นถึงที่ไม่ยากและเป็นเรื่องอาชญากรรมที่ผู้บังคับบัญชาทุกคนจะต้องมีความรู้อยู่แล้ว การกล่าวอ้างข้างต้น เป็นการแสดงให้เห็นถึงการหย่อนสมรรถภาพของตน

เท่าที่ปรากฏมักจะพบว่า ผู้บังคับบัญชาไม่ได้เอาใจใส่ดูแลคอยตรวจตราสภาพอาวุธเหล่านี้ อยู่เสมอว่า ผู้บังคับบัญชาได้ทำความสะอาดไว้ถูกต้องหรือไม่ บางครั้งปรากฏว่า ตัวหมอลำเข้าไปทำรังอยู่ในลำกล้องโดยไม่มีผู้ใดรู้เห็น ฉะนั้น จึงขอเน้นอีกครั้งว่า

1. อาวุธที่จะนำออกเพื่อใช้ยิง ซึ่งจะเป็นในการฝึกซ้อมยิงเป้าก็ได้ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวกับการปราบปรามก็ได้ ผู้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบ ว่าด้วยการทำความสะอาดก่อนทำการยิง และการทำความสะอาดภายหลังการยิง (หากได้มีการยิงอาวุธนั้น) โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือ ผู้บังคับบัญชาจะต้องได้ตรวจสอบสภาพอาวุธเหล่านี้ด้วยตนเองทุกครั้งที่ทำความสะดวกแล้ว หากไม่มีส่วนใดชำรุดจึงจะให้ชะโลมน้ำมันเพื่อนำเข้าเก็บได้ หากปรากฏว่ามีสิ่งใดชำรุด ก็จะต้องบันทึกลงไว้ในสมุดประวัติประจำปีที่

2. อาวุธที่นำออกเพื่อใช้ปฏิบัติงานประจำวัน ซึ่งจะเป็นการฝึกประจำวันก็ได้ หรือเป็นการออกตรวจตราหน้าที่ก็ได้ ผู้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบ ว่าด้วยการทำความสะอาดประจำวันทุกครั้ง อย่างน้อยให้นำอาวุธนั้นเข้าเก็บโดยไม่ได้ทำความสะอาดเป็นอันขาด

3. ในวันเสาร์หรือก่อนวันรุ่งขึ้นซึ่งเป็นวันหยุดราชการ ผู้บังคับบัญชาจะต้องจัดให้มีการทำความสะอาดประจำสัปดาห์ แก่อาวุธที่ใช้งานอยู่เป็นประจำหรืออาวุธที่เตรียมพร้อม ไว้ใช้งาน การทำความสะอาดประเภทนี้ต้องถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะต้องปฏิบัติโดยเข้มงวดกวดขัน จะละเว้นเสียไม่ได้เป็นอันขาด เพราะจะได้เป็นการตรวจสอบความบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างสัปดาห์และไม่เป็นการสายเกินไปที่จะแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เหล่านี้

4. สำหรับอาวุธที่สำรองเก็บไว้หรือมิได้ใช้งานเป็นประจำนั้น จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการทำความสะอาดเพื่อเก็บ

สำหรับกระสุนก็เช่นเดียวกัน ผู้บังคับบัญชาจะต้องหมั่นสอบถามว่า ได้เก็บรักษาไว้ถูกต้องตามที่ได้ระบุไว้ในคำสั่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กระสุนที่สกปรก เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ลำกล้องชำรุดได้ โดยเฉพาะกระสุนปลีกลั่นจะต้องตรวจเลย อย่าให้สกปรกได้ และห้ามทาน้ำมันไว้โดยเด็ดขาด หากเปื้อนน้ำมันเนื่องมาจากบรรจุไว้ในซองกระสุนก็จักต้องเช็ดออกให้แห้ง

ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จะต้องเอาใจใส่ดูแลรักษาอาวุธ กระสุนของตนให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อย่างเสมอ อย่างน้อยให้ชำรุดเสียหายไป เพราะขาดความเอาใจใส่ดังได้กล่าวมาแล้วเป็นอันขาด การชำรุดของอาวุธ กระสุนอันเนื่องมาจากขาดความเอาใจใส่ดังกล่าวมาแล้วนี้ จะถือเป็นความบกพร่องและหย่อนสมรรถภาพของผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น

(แจ้งความที่ 77/2501 ลงวันที่ 20 ตุลาคม 2501)

ค. การทำความสะอาดกระสุน - วัตถุระเบิด

ข้อ 11 ตามปกติแล้ว กระสุนจะไม่ถูกปรกเป็นอันตราย เพราะอยู่ในหีบห่อเรียบร้อย จะขึ้นเฉพาะบางส่วนที่นำมาใช้ เช่น ในการเตรียมพร้อมและรักษาการเป็นต้น ฉะนั้น ในที่นี้ จะกล่าวถึงการทำความสะอาดกระสุน หรือวัตถุระเบิดที่นำออกมาใช้แล้วเกิดสกปรกขึ้น ดังต่อไปนี้

(1) กระสุนแปะเยื่อ ฟัน ผง ดิน หอย ให้ใช้ผ้าแห้งที่สะอาดเช็ดออกให้หมด

(2) กระสุนขึ้นมากหรือถูกน้ำมัน ให้รีบแยกกระสุนออกจากหีบห่อ เช็ดน้ำให้แห้ง แล้วรีบนำหีบห่อและกระสุนฝั่งกลางแดด แต่ไม่ให้ถูกแดดโดยตรง โดยใช้สิ่งหนึ่งสิ่งใดกำบังข้างบน เมื่อป้องกันสนิมได้แล้วจึงเช็ดด้วยผ้าแห้งที่สะอาดอีกครั้งหนึ่ง แล้วบรรจุหีบห่อเก็บ สำหรับชนวน หัวกระสุนท้ายปลอกกระสุน ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกัน

(3) กระสุนแปะเยื่อเปียก ให้เช็ดด้วยผ้าแห้งที่สะอาดหลาย ๆ ครั้ง จนหมดอย่าให้มีน้ำมันเหลือติดอยู่ได้มันค่น้อย

(4) กระสุนมีสนิมตามปลอกใช้ไม้จิ้มฟันขูดออกแล้วเช็ดด้วยผ้าอีกครั้งหนึ่ง ห้ามใช้วิธีอื่น เช่น บัดด้วยกระดาษทราย หรือยาขัดเป็นอันตราย

ในการที่สกปรกเป็นจำนวนมาก เกิดขึ้นจากความบกพร่องของคลัง หรือเจ้าหน้าที่ผู้เก็บรักษา เช่น ปลอมให้ไปสกปรกเป็นต้น ถ้าปรากฏดังกล่าวก่อนให้รีบรายงานโดยด่วนต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงกรม เพื่อสั่งการในระหว่างรายงานให้รีบทำการทำความสะอาดไว้ก่อน

(5) วัตถุระเบิดปิงหรือวัตถุระเบิดขีว้าง ให้อนุคนถือนถือหลักการทำความสะอาด เช่นเดียวกับกระสุน

ข. ของที่มีกลิ่นฉุน

ข้อ 12 สิ่งที่มีกลิ่นฉุน เช่น การะบูน พริกไทยป่น น้ำตาลและอื่น ๆ บ่มป้องกันแมลงชนิดมีปีก ไม่ให้ทำอันตรายแก่ผ้าสักหลาดขนสัตว์และหนังฟอกน้ำฝนได้ แต่จะป้องกันแมลงชนิดอื่น ๆ ซึ่งไม่มีปีก เช่น ตัวสาบงั้ว และแมลงหนอนตัวอ่อนของแมลงต่าง ๆ ไม่ได้เสมอไป นอกจากจะต้องเคลื่อนที่สิ่งของเหล่านี้บ่อย ๆ ไม่ให้จับซ้อนอยู่อย่างเดิม หรือไม่ให้ตั้งนิ่งอยู่กับที่ เดิมนาน ๆ เพราะฉะนั้น จะต้องพลิกกลับสิ่งของหรือผ้าที่พับเก็บไว้ ก็จะต้องเคลื่อนให้ได้รับลมหรือแสงแดดบ้าง ถ้ายังได้ใช้หวายลมพัดหรือเป่าเป็นครั้งคราว จะเป็นทางป้องกันได้ดีมาก ในฤดูร้อนจะต้องระวังระวังแมลงเหล่านี้ให้มาก

อนึ่ง เพื่อป้องกันแมลงทำลายพัสดุดังกล่าวมาข้างบนมาแล้วนั้น จะต้องไม่นำพัสดุซึ่งได้ส่งแดดร้อนนั้น พับหรือห่อเข้าเก็บไว้ในคลังทันที ควรพับพัสดุนั้น ๆ ไว้ห้องพิเศษ จนไอร้อนของแดดที่ยังอยู่กับพัสดุนั้นได้คลายไปเสียก่อน แล้วจึงค่อยพับห่อเก็บเข้าห้อง คลังสำหรับเก็บพัสดุที่ว่ามีมาควรจะตั้งแห้งเย็น และลมพัดโกรกได้ตลอด เพื่อถ่ายเทอากาศในคลังนั้นได้เป็นครั้งคราว

ง. ว่าด้วยเครื่องหนัง

ข้อ 13 เครื่องหนัง ซึ่งชะโลมด้วยไขหรือน้ำมัน และเครื่องซึ่งทำด้วยไม้ ไม่ชอบ กระแสลมที่พัดผ่านกระหมอบโดยตรง ถ้าจะเปิดประตูหน้าต่างเปลี่ยนอากาศในห้องหลัง ที่สำหรับเก็บก็ ต้องกระทำในเวลาอากาศภายนอกแห้ง ไม่มีดลรัศมีฝน และในเวลาฤดูร้อน ควรกระทำแต่เวลาเช้า เท่านั้น

จ. สิ่งของที่เกิดเชื้อเพลิงเองได้

ข้อ 14 หนึ่งฟอกมีน้ำมัน เครื่องผ้าลินิน เครื่องเชลลูลอยด์ เครื่องผ้าฝ้ายที่ตามย้อม มีธรรมชาติซึ่งอาจให้เกิดไฟลุกขึ้นได้เอง จึงต้องระวังไม่วางทิ้งสิ่งของเหล่านี้ต่อกันเอง ให้สูงจาก น้ำหนักมากเกินปี และควรวางซ้อนให้โปร่ง กับต้องหมั่นพลิกข้างและหน้าขึ้น หรือแผ่นที่ใต้อยู่ข้างล่างแล้วให้อยู่ข้างบนดังนี้บ่อย ๆ อย่างน้อยเดือนละครั้ง

ฉ. ร่องเท้า

ข้อ 15 ร่องเท้า ให้จัดตามขนาดยาวและกว้างเป็นคู่ ๆ เติมหนึ่งชั้นบนตอนก้น หุ้มข้อเท้าเข้าข้างใน แล้วสลับปลายและสันเข้าประกบกันในระหว่างคู่หนึ่ง ๆ สูงตรงกึ่งกลางเข้า หากันเป็นคู่ ๆ แล้วเรียงซ้อนกันไว้บนชั้นเพื่อป้องกันมิให้หนึ่งของรองเท้าแห้ง ควรชะโลมด้วยน้ำมัน หรือไขสำหรับใช้ทาหนัง ห้ามมิให้ทาหนังพื้นใต้ของรองเท้าด้วยน้ำมัน ซึ่งใช้สำหรับชะโลมหนังหุ้ม ชั้นบน

ช. ว่าด้วยเครื่องแต่งกาย

ข้อ 16 เครื่องแต่งกาย ต้องเก็บไว้ในห้องที่แห้งและอากาศเย็นโดยรอบห้อง ควรจัดการป้องกันความชื้น และสัตว์ไม่ให้กล้ำกลาย เครื่องแต่งกายหรือเครื่องประกอบ ซึ่งเป็นหนึ่ง ควรเก็บไว้ในห้องชั้นล่างที่สุด (ถ้าสิ่งมีหลายชั้น) ควรเลือกห้องที่มีอากาศเย็น ทางทิศเหนือเป็น ห้องเก็บหนึ่ง หนึ่งที่ขาไขย้อมมีธรรมชาติซึ่งอาจให้เกิดไฟลุกขึ้นได้กว่าหนึ่งอื่น ๆ ที่มีได้หาไขย นั้น ต้องระวังอย่าให้ร้อนจัดเกินไป

ซ. เสื้อกางเกง

ข้อ 17 เสื้อ กางเกง เครื่องกบยขึ้นนอกและหัตถ์ด้อมสี ให้หัดกลับด้านในออกข้าง นอกมีขนพลกว้างยาวเท่า ๆ กัน เป็นขนพลให้เหมาะสมกับการเก็บ ถ้าไม่มีการขัดข้ออย่างใด ในการเก็บแล้ว สดามิคำรวซึ่งได้เปิกเสื้อผ้านี้ไปแล้ว ไม่ควรพับให้ผดผกไปกว่าเดิม อีกชั้นหนึ่ง ซึ่งเป็นการเสียเวลาเปล่า ๆ

ฌ. การมัดเสื้อผ้า

ข้อ 18 เสื้อผ้า เครื่องแต่งกายต้องมัดให้มีจำนวนเท่า ๆ กัน เป็นมัด ๆ ด้วยแถบหรือ เชือก ถ้าใช้เชือกมัดต้องระวังอย่าให้เชือกรัดรัดจนเสื้อผ้านั้นเข้าไย ถ้าจะมัดให้รัดที่สุดควรมัดด้วย

กระดามตัดเป็นแถบกว้างพอประมาณรองใต้เชือกเสียบชิ้นหนึ่งก่อน

๕. ชั้นวางเสื้อ

ข้อ 19 ชั้นซึ่งวางเรียงเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายและมุ้ง ควรมีปานกัน หรือผ้าคลุมกัน
ละอองและแสงอาทิตย์ เพื่อไม่ให้ถูกส่องโดยตรงหรือถูก ๆ มืดจะให้มีความสะอาดแทนก็ได้
สิ่งที่ทำด้วยขนสัตว์ต้องฉีดไปย่นน้ำเย็น หรือผงยาตามที่ได้กล่าวไว้ในเรื่อง ป้องกันแมลงแล้ว
เก็บไว้ในที่สว่าง และให้มีลมระบายอยู่เสมอเป็นนิตย์จึงจะเหมาะสม

๖. การจับถือ หรือเคลื่อนพัสดุก้าวด้วยผ้า

ข้อ 20 การจับถือ หรือเคลื่อนพัสดุทำด้วยผ้าในเวลาปฏิบัติราชการใด ๆ ต้องระวัง
ไม่ให้ถูกไฟไหม้ เปื้อนเประอะดินทราย หรือเครื่องมือ

๗. ผ้าอาบด้วยยางหรือน้ำมัน

ข้อ 21 ผ้าประเภทที่อาบด้วยยางหรือน้ำมัน หรือทาสีน้ำรั้ว ควรเก็บในท้องซึ่งเย็น
ที่สุด และไม่ควรมีเก็บซ้อนกันมากจนหนึ่ก เพื่อป้องกันมิให้ติดกันเป็นแผ่น ซึ่งจะทำได้ลอกแยก
ใช้ราชการไม่ได้

๘. การระวังผง

ข้อ 22 สิ่งใดที่ต้องระวังผง ควรเก็บไว้ในตู้ และต้องคอยระวังตรวจตราดูให้หมดอาผ
เปลี่ยนอยู่เสมอ ๆ

๙. การเก็บของที่ไว้แล้ว

ข้อ 23 สิ่งของที่ไว้ราชการแล้ว แม้แต่ครั้งเดียวก็ดี ถ้าจะเอาเข้าเก็บไว้ในคลังต่อไป
แล้วก็ต้องชำระล้างขัดถูหรือซักฟอกให้สะอาดก่อนเสมอ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้เกิดเป็นสนิมขึ้น
ในภายหลัง หรือมีตัวสัตว์ติดสิ่งของเหล่านี้เข้าไปในคลัง เพราะอาจเกิดพิษพันธุ์มากมาย ต่อไปได้
สิ่งของซึ่งไว้ราชการแล้วนั้นแม้แต่จะได้ทำความสะอาดแล้วก็ ห้ามมิให้วางรวมไว้กับสิ่งของใหม่ ซึ่ง
มีอยู่แล้วในคลัง ต้องกันไว้ให้อยู่คนละส่วนเสมอ

๑๐. ว่าด้วยแปรงที่ทำด้วยขนสัตว์

ข้อ 24 แปรงทุกชนิดซึ่งทำด้วยขนสัตว์หรือผมกิติ ห้ามมิให้วางด้านบนปะกบติดกัน
เป็นคู่ ๆ ดังที่ขอกระทำกันนั้นเป็นอันตราย เพราะจะทำให้เปลี่ยนรูปและเสียไปได้

๑๑. ว่าด้วยภาชนะ

ข้อ 25 ภาชนะประเภทเครื่องใช้ เช่น จาน ชาม ถ้วยน้ำ และเครื่องครัว เป็นต้น
จะวางซ้อนกันก็ได้ แต่ต้องให้มีความชื้นทุก ๆ ชั้น เพื่อไม่ให้ถูกกัน มีด ซ้อนซ้อน และกรรไกร
ทุกชนิดควรห่อเป็นชั้น ๆ และบรรจุหีบไว้

ค. สิ่งที่ทำด้วยเขาสัตว์

ข้อ 26 สิ่งที่ทำด้วยเขา กีบ หรือเล็บสัตว์ ต้องบันทึกบนหนอนให้มาก ควรเก็บในหีบกระดาษและโวยยากันสัตว์ หรือพริกไทยป่นหรือบรรจุห่อด้วยยากันตัวสัตว์ไว้สักเล็กก็พอ เวลาจะใช้ราชการแม้จะไม่มักกินเขมียากันตัวสัตว์ที่ติดอยู่นั้น ก็ให้ใช้แอลกอฮอล์ชุบสำลีเช็ดออกเสีย

ด. ว่าด้วยเชือก

ข้อ 27 เชือกป่าน เชือกมะนิลา และเชือกเปลือกมะพร้าว ต้องผึ่งให้แห้งก่อนเก็บ ทั้งต้องคอยระวังระบายอากาศอยู่เสมอ และแปรงบ่อย ๆ เพื่อมิให้เกิดราซึ่งอาจจะเปื้อนง่าย ในการป้องกันราและแมลงกินเปลือกไม้นี้ ควรทาเชือกเหล่านี้ด้วยน้ำมันก๊าส แต่ต้องระวังเรื่องไฟให้จงหนัก

เชือกที่เบิกมาใช้ราชการใหม่ย่อมขมวดเป็นปมง่าย เหตุฉะนั้น เมื่อเบิกเชือกใหม่ไปก็ควรคลี่ออกแล้วถ่วงปลายข้างหนึ่งด้วยวัตถุที่มีน้ำหนักหรือจึงให้หายขมวดเสียก่อนแล้วจึงเก็บเข้าคลัง

ด. สิ่งที่ทำด้วยเชลลูลอยด์

ข้อ 28 พัสตุซึ่งทำด้วยเชลลูลอยด์นั้นลมและน้ำหรือกรด (เป็น) ก็ดี ไม่สามารถจะทำลายได้ แต่ความร้อนสามารถทำให้พัสตุชนิดนี้แห้งเปราะ หักกร่อนง่าย จึงต้องระวังอย่าให้แสงอาทิตย์ส่องถูกโดยตรง และต้องระวังอย่าให้อากาศแห้งเกินไป ในฤดูร้อนควรจัดจานบรรจุน้ำวางไว้ได้ชั้นซึ่งวางพัสตุเหล่านั้น

ด. สิ่งที่ทำด้วยเหล็ก

ข้อ 29 เครื่องมือต่าง ๆ ที่เป็นเหล็ก ต้องวางบนชั้น ถ้าใหญ่โตไม่สามารถจะวางบนชั้นได้ ก็ให้หาไม้รองวางบนพื้น ถ้าชิ้นเล็กควรบรรจุหีบไม้หรือตู้มีกระดาษชุบน้ำมัน หรือใบรองเครื่องมือที่เป็นเหล็กเล็ก ๆ เช่น ตะไบ ซึ่งมีรอยฟันคมละเอียด หรือตัวสว่าน ซึ่งมีปลายแหลมมาก เป็นต้น ควรห่อกระดาษซึ่งชุบน้ำมันหรือใบ

เครื่องมือที่มีคมประจำคลังของสถานีตำรวจ (คือเครื่องมือที่ไม่ได้ใช้ราชการเสมอต้องลับให้คม ให้ใช้ราชการได้เสมอ) และถ้าจะวางเรียงกันบนชั้น ต้องวางหันให้ด้านที่มีคมเข้าข้างใน เพื่อป้องกันอันตราย

เลื่อยยกต่าง ๆ ซึ่งจึงด้วยสายทางด้านหนึ่งนั้น เวลาเก็บไว้ในคลังไม่ควรจึงสายให้ตึง

เครื่องมือซึ่งมีกระเป๋ หีบหรือปลอกสำหรับสวม ต้องเก็บไว้ในกระเป๋ ในหีบหรือในปลอกของสิ่งนั้น ๆ

๖. สิ่งของที่ทำได้ด้วยเครื่องทองเหลืองหรือแถบเงินและแถบทอง

ข้อ 30 เครื่องทองเหลืองและแถบเงิน แถบทอง ต้องเก็บไว้ในห้องที่ไม่ชื้น และห้ามมิให้วางสิ่งของเหล่านี้ถูกต้องหรือได้กลิ่นไอกำมะถัน แม้แต่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีเชื้อกำมะถันผสมอยู่ด้วยเพียงเล็กน้อยก็ไม่ได้ สำหรับแถบเงิน แถบทอง ต้องมีกระดาษห่ออย่าง สะอาดหุ้มห่อไว้เสมอ ถ้าไม่ทราบแน่นอนว่ายากันตัวสัตว์ชนิดใดมีกำมะถันปนอยู่ด้วยหรือไม่ แล้ว ห้ามมิให้ใช้ยากันตัวสัตว์ชนิดนั้นบรรจุไว้ในตู้หรือหีบ ซึ่งเก็บไหมเงินและไหมทองเป็นอันขาด ถ้าไม่จำเป็นแล้วไม่ควรถูกต้องแถบไหมเงิน หรือทอง ด้วยมือซึ่งมีเหงื่อ ถ้าจำเป็นจะต้องจับ ต้องล้างมือให้สะอาด และเช็ดเสียให้แห้งสนิทก่อน

๗. ว่าด้วยเครื่องแก้ว

ข้อ 31 แผ่นกระจกขนาดใหญ่เป็นสิ่งที่แตกได้ง่าย เมื่อเวลาซ้อนกันหรือนำไปยัดใส่ ควรทำแผ่นกระดาษขาว ๆ กว้างพอสมควร 2 แถบ ทากาวหรือแปะปิดขวางทะแยงมุมไว้ทุกแห่ง

หลอดหรือโປ้ตะเกียงหรือขวดแก้วซึ่งต้องการให้ใสสะอาดในขณะใช้ ต้องล้างด้วยน้ำสบู่หรือโซดาให้สะอาด เมื่อจะเก็บไว้ให้แห้ง หรือคืนสอทองละลายน้ำทาผิวที่อาจสกปรกได้ง่ายนั้นไว้ เมื่อแห้งแล้วจึงเก็บเข้าที่ เวลาจะใช้ก็ให้เอาผ้าแห้งเช็ดแห้งหรือคืนสอทองออกก่อน กระจกหรือแก้วซึ่งใช้บรรจุน้ำร้อน ๆ แล้วทิ้งไปนาน ๆ ย่อมมีฝ้าฝ้าล้างด้วยน้ำไม่ออก ถ้าจะให้ใสอย่างเดิมควรใช้น้ำผสมกับโซดาล้างหรือแช่ แล้วแต่ฝ้ามืดเกินไปหรือดั้น

7) ว่าด้วยวิธีรักษาพัสดุ

พัสดุบางอย่าง แม้แต่จะได้ปฏิบัติการเก็บตามระเบียบดังกล่าวแล้วก็ยังไม่เป็นการป้องกันการเสียหายได้ดีพอ จำต้องมีการระวังรักษาอีกชั้นหนึ่งด้วย ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

ก. การรักษาพัสดุทำด้วยยาง

ข้อ 32 พัทธูทำด้วยยางจะต้องหาตู้หรือห้องพิเศษเก็บไว้ แต่เมื่อจะหาตู้หรือห้องพิเศษเก็บไว้ไม่ได้ ข้อสำคัญที่สุดที่ผู้รักษาจะต้องนึกถึงอยู่เสมอ นั่นก็คือ

(1) พัทธูยางนั้นไม่ชอบความชื้น ห้องที่เก็บรักษาต้องแห้งสนิท แต่ไม่ควรให้ร้อนจนเกินไป เพื่อป้องกันความชื้น ห้ามมิให้สิ่งของไว้ในที่ร้อนจัด เช่น ใต้โถกลางแดด เป็นต้น

(2) พัทธูยางไม่ชอบความหนาว ถ้าหนาวเกินไปทำให้แข็งกระด้าง

(3) พัทธูยางไม่ชอบให้ทิ้งอยู่หนึ่ง ๆ นานเกินไป ชอบทดลองยืดตัวบ้าง บางคราว มิฉะนั้นจะล้มลักษณะดีเดิมของคน (คืนตัว)

ก. ควรเก็บไว้สักเล็กน้อย

ให้แห้งซึ่งอาจบันทึก

ก. เช็ดให้สะอาด

ไม่จึงใน

บางดพบหรือ

การนำให้

จึง

หีบ

ข. การรักษาหนังสือ

ข้อ 33 หนังสือที่ส่งใช้ในราชการมีหลายอย่างหลายชนิด เพื่อให้เหมาะสมแก่ความประสงค์ที่จะใช้ คืออย่างหนาและแข็งสำหรับใช้ทำกระเป๋ากะสุน อย่างหนาแต่อ่อนสำหรับทำเครื่องสนาม อย่างบางใช้สำหรับทำหนังสือชั้นบนของรองเท้า แม้แต่รองเท้าอย่างเดียวก็ยังมีหนังสือถึง 2 อย่าง ซึ่งมีลักษณะต่างกัน เช่น หนังสือชั้นบนต้องการให้อ่อนและเมื่อดูถูกน้ำมิให้น้ำซึมเข้าได้ เพื่อประสงค์มิให้เท้าเจ็บและชื้นและเมื่อต้องควากดไว้ในที่ที่มีน้ำสำหรับหนังสือชั้นล่างรองเท้า (หนังสือพื้น) นั้นตรงกันข้าม ต้องการให้หนาและแข็งเพื่อมิให้สึกหรอได้ง่ายคายเมื่อเวลาเดิน และทั้งถูกน้ำมิให้น้ำซึมเข้าได้ ทั้งนี้ผู้ใช้และผู้เก็บรักษาหนังสือจะต้องทราบคุณสมบัติของหนังสือ

หนังสือแม้จะเป็นหนังสืออย่างวิธีดีปานใด ถ้าไม่มีการระวังรักษาแล้ว ก็รู้หนังสืออย่างวิธีดีแต่มีการระวังรักษาอย่างนั้นไม่ได้ หนังสือเมื่อถูกน้ำถูกฝน ถูกความชื้นหรือถูกแดดย่อมมีอาการแห้งเปราะหมดอาการยืดตัวโดยวัตถุซึ่งอยู่ในหนังสือ เปลี่ยนสภาพเดิมหรือหมดเปลืองหายไปจากหนังสือหรือเยื่อของหนังสือเอง ซึ่งแต่ก่อนอยู่ติดพันกันแน่นชิด กลับมีอาการขยายตัวออกเลยยุ่ยง่ายและเมื่อถูกของแข็งหรือถูกแรงกระทบเข้าก็เกิดการชำรุด อาการเปลี่ยนสภาพดังกล่าวนี้เป็นไปได้อย่างง่ายดาย แม้แต่ได้เก็บหนังสือไว้ในคลังเฉย ๆ โดยไม่ต้องนำออกใช้ราชการเลยก็ดี แต่อาการเปลี่ยนสภาพนั้นอาจจะมากน้อยเร็วหรือช้า แล้วแต่การฟอกอย่างดีหรืออย่างเลวกว่ากัน

ข้อ 34 ในการระวังรักษาหนังสือ เราต้องนึกถึงความประสงค์ด้วย ความประสงค์ในการรักษาหนังสือ ตามปกติมีอยู่ 2 อย่างคือ

(1) ประสงค์ให้หนังสือเป็นเงา และมีสีอย่างเดิมอยู่เสมออย่างหนึ่ง

(2) ประสงค์ให้หนังสือมีลักษณะอ่อนนุ่มไม่แห้งเปราะหรือสำหรับหนังสือแข็ง ก็ต้องให้แข็งอยู่ตามรูปเดิมอีกอย่างหนึ่ง

ความประสงค์อย่างหนึ่งให้หนังสือเป็นมันเงา และคงมีสีอย่างเดิมนั้น ก็เพื่อความสวยงามเป็นใหญ่ ความประสงค์อย่างที่สองให้หนังสือมีลักษณะตามรูปเดิมนั้น สำหรับราชการเป็นข้อสำคัญมากกว่า

หนังสือที่ต้องการให้แข็งอยู่เสมอ เช่น กระเป๋ากะสุน ไม่ควรใช้น้ำมันอย่างเหลว เพราะจะทำให้หนังสือนั้นอ่อนไปหมด ควรใช้ยาทาหนังสือชนิดที่เป็นก้อนแข็งอย่างขี้ผึ้งเหลืองเพื่อป้องกันความชื้นของอากาศ หรือน้ำมันให้ซึมเข้าไปในหนังสือได้ เมื่อทาแล้วถูด้วยแปรงหรือผ้าอ่อน ๆ จะขึ้นเงาดี และให้มีสิ่งคงามไม่ถลอกหรือเปื้อนเปราะ การใช้น้ำมันเหลวในโอกาสนั้น กลับทำให้หนังสือด้านจัดไม่เป็นเงาด้วยซ้ำ

แต่หนังแข็งในเครื่องแต่งกายบางชนิด บางอย่าง เช่น หนังพื้นรองเท้า ตรงกันข้ามกับหนังกระเปาะกระสุนเพราะไม่ต้องการให้เป็นมันและเงา หรือมีสิ่งคงาม มีความต้องการให้แข็งอยู่เสมอ ทั้งป้องกันน้ำและความชื้นซึ่งจะซึมเข้าได้ในเมื่อเวลาเดิน แต่ถ้าเราจะเอายาทาหนังอย่างชนิดทากระเปาะกระสุนก็หาประโยชน์มิได้ เพราะยาชนิดนี้ติดอยู่ตามผิวภายนอกเท่านั้นเมื่อเดินไปไม่กี่มกน้อย ยาซึ่งติดตามผิวนี้ก็จะหลุดหายไปหมด แล้วความกระดกเสียดสีกับพื้นถนนหนทาง เพื่อป้องกันมิให้ซึมได้ จำต้องใช้ยาชนิดที่ซึมเข้าไปภายในของหนังและแห้งเร็ว หนังซึ่งต้องการให้อ่อนอยู่เสมอ เช่นหนังบนรองเท้า หนังสายสะพายบา เครื่องมึงเหียนและขลุ่ยน้ำ เป็นต้น ต้อง ใช้ยาทาหนังชนิดเหลวให้ซึมเข้าในหนัง ผู้ชำนาญทางยาทาหนังได้กล่าวไว้ว่าน้ำมันหรือไขทุกชนิดมีประโยชน์ในการรักษาน้ำหนังให้อ่อนอยู่เสมอ เว้นแต่จะมีประโยชน์มากกว่ากันเท่านั้น น้ำมันที่ควรรู้ใช้ได้ดีที่สุดในการรักษาน้ำหนังนั้นคือ น้ำมันหรือไขจำพวกไม่หินง่าย เพราะอากาศซึ่งไขหรือน้ำมันหินนั้น ทำให้เกิดเป็นกรดขึ้นได้ กรณีถึงแม้จะอ่อนก็ตามถ้าอยู่กับหนังนาน ๆ เข้าก็จะทำลายเยื่อของหนังได้เหมือนกัน แต่ถึงอย่างไรก็ดี น้ำมันหรือไขเหล่านี้เมื่อได้ทาบนหนังแล้ว ยังดีกว่าไม่ทาเอาเลย น้ำมันชักแห้งทุกชนิดใช้ทาเพื่อประสงค์ให้อ่อนนั้น ไม่มีโทษแก่เยื่อของหนังเลย แต่บางอย่างเมื่อทาแล้วไม่มีประโยชน์ เช่น เบนซินและแอลกอฮอล์ เป็นต้น เพราะน้ำมันชนิดนี้ ไม่ได้ผสมกับไขหรือ น้ำมันอย่างอื่นเลย เมื่อทาหนังแล้วก็แห้งหายไปโดยไม่มีทั้งเชื้อไขซึ่งเป็นประโยชน์ไว้ในหนังเลย แต่ยาทาหนังโดยมากมักมีน้ำมันยางสน เบนซิน หรือน้ำมันก๊าสปนอยู่ด้วยโดยมาก น้ำมันเหล่านี้ผสมกับยาทาหนังเพื่อละลายไขหรือน้ำมันอื่น ๆ ซึ่งผสมอยู่แล้วนั้นให้เหลวและเพื่อให้ไขเหล่านี้ซึมไป ตามน้ำมันชักแห้งและเข้าไปในเนื้อของหนัง เมื่อระเหยเข้าไปแล้วก็เหลือไขซึมเป็นประโยชน์อยู่ในหนัง

หนังซึ่งเปียกน้ำ เครื่องหนังซึ่งเปียกน้ำนั้น ก่อนจะทำด้วยยาทาหนังชนิดน้ำหรือไขนั้น จำจะต้องผึ่งในร่มให้แห้งเสียก่อนเสมอ ห้ามมิให้น้ำหนังซึ่งเปียกน้ำไปผึ่งแดดเพื่อประสงค์จะให้แห้งเร็ว หนังซึ่งสกปรกเปื้อนโคลน จะชำระด้วยสบู่ล้างหนังซึ่งมีขายในท้องตลาดได้ดียิ่งกว่าล้างด้วยน้ำเปล่า ๆ หรือใช้สบู่อื่น ๆ เพราะสบู่ ล้างหนังมีสรรพคุณ ซึ่งเมื่อเวลาเกิดฟองขึ้นนั้นมิใช่ซึ่งจะซึมเข้าไปในหนังได้

หนังซึ่งถูกความชื้นหรือเป็นราขึ้นแล้วให้ใช้ผ้าที่แห้งเช็ดถูให้หมดรา แล้วใช้ยาทาหนังทาให้ทั่ว เมื่อทาแล้วดูด้วยแสงหรือผ้าอ่อน ๆ

ผู้บังคับบัญชาทุกชั้นจะต้องรับผิดชอบให้เจ้าหน้าที่ทุกชั้นระวังรักษาน้ำหนัง โดยกวาดจับ สำหรับหนังซึ่งกำลังไขอยู่ในราชการ ผู้บังคับบัญชาจะต้องหาเวลา และบังคับให้ทำความสะอาดแก่เครื่องแต่งกายอย่างน้อยที่สุดสัปดาห์ละครั้ง

ค. การรักษาเหล็ก

ข้อ 35 น้ำมันและไขทุกชนิดมีลักษณะไม่เหมือนกัน บางชนิดใช้สำหรับป้องกันสนิมได้ แต่จะใช้สำหรับหยอดหรือทา เพื่อป้องกันความเสียดสีไม่ได้ๆ และบางชนิดก็ใช้ป้องกันสนิมไม่ได้

การใช้ไขหรือน้ำมันป้องกันสนิมจะต้องนึกถึงความประหยัดทรัพย์ด้วย พัสตุที่ทำด้วยเหล็กนั้นถ้าจะเก็บไว้นานโดยไม่ใช้ราชการแล้วก็ต้องหาวัสดุที่ป้องกันสนิมได้อย่างพิเศษคือ ทาครึ่งหนึ่งให้ทนอยู่ได้นาน ๆ เพื่อจะได้ไม่ต้องทา ซ้ำบ่อย ๆ ซึ่งเป็นการเปลืองทรัพย์ และเวลาไม่ทั้งจะได้ไม่ต้องคอยระวังดูแลเสมอด้วย

ข้อ 36 สำหรับการป้องกันสนิมเหล็กซึ่งจะเก็บรักษาไว้นาน ๆ นิยมกันว่าน้ำมันขนแกะเป็นวัสดุที่ดีที่สุด โดยที่น้ำมันชนิดนี้สามารถอมน้ำเข้าได้มากเท่ากับ 2 เท่าของน้ำหนักตัวเอง โดยไม่มีการเปลี่ยนไปจากลักษณะเดิมของมัน

น้ำมันขนแกะนั้นได้มาจากไขมันแกะ กับน้ำมันยางสน ผสมกันมีส่วนละเท่า ๆ กันใช้สำหรับทาป้องกันสนิมเหล็ก ซึ่งจะเก็บรักษาไว้เป็นเวลานาน ๆ แต่จะใช้เป็นน้ำมันสำหรับป้องกันความเสียดสีไม่ได้

ไขมันแกะนั้นได้มาจากการชำระล้างไขมันแกะด้วยด่างหรือน้ำมันละลายไขอื่น ๆ เช่น ในโรงงานปั่นด้วยขนสัตว์ เป็นต้น มักจะมีไขมันแกะมากไขซึ่งมาจากการล้างไขมันแกะ มีกลิ่นเหม็น สีเหลืองแก่ เมื่อชำระล้างให้สะอาดแล้วมีลักษณะเป็นสีเหลืองอ่อน และไม่มีกลิ่นเหม็น และต่างกับไขอื่น ๆ ในจำนวนพวกสัตว์ชาติ และพืชชาติ เพราะไม่มีหินง่าย

น้ำมันยางสน กลั่นออกจากยางสนที่มีขายตามตลาด เป็นน้ำมันใส ๆ และระเหยแห้งได้ง่าย เมื่อได้ผสมกันกับไขมันแกะเสร็จแล้ว น้ำมันชนิดนี้จะจุนและเหลว เรียกว่าน้ำมันขนแกะ ควรบรรจุไว้ในขวดและจุกให้แน่น เก็บไว้ในที่ซึ่งเย็นมากที่สุด ตามปกติเมื่อยังไม่ใช้อย่าผสมเก็บไว้ โดยที่น้ำมันยางสนระเหยได้ง่ายทำให้หมดเปลือง

ก่อนใช้ควรเขย่าหรือคนให้ไขละลายและเข้าผสมกันกับน้ำมันยางสนโดยทั่วถึงกัน แต่ห้ามมิให้เขย่าหรือคนแรงจนเกิดเป็นฟองเล็ก ๆ ซึ่งลอมอยู่ภายในฟอง เพราะลมในฟองเล็ก ๆ เหล่านี้เมื่อได้อยู่กับเหล็กแล้วจะทำให้เป็นสนิมได้

ก่อนที่จะทาน้ำมันผสมนี้ ให้เช็ดดูพื้นเหล็กเหล่านั้นเสียให้สะอาดก่อน แล้วเช็ดให้แห้งแล้วจึงใช้แปรงขนสัตว์ หรือใช้ผ้าสักหลาดจุ่มน้ำมันผสม แล้วทาให้เป็นผิวบาง ๆ ทั่วไป ครั้นแล้วก็ผึ่งไว้ให้แห้ง น้ำมันยางสนจะระเหยไป คงเหลือแต่ไขมันแกะแห้งเป็นเยื่อใส ป้องกันพื้นเหล็กเหล่านั้น น้ำมันยางสนจะระเหยหมดไปช้านานเพียงใดนั้น ย่อมแล้วแต่อุณหภูมิ บางคราวต้องการเวลานานถึง 3 วัน จึงจะแห้งสนิท

ฟัดดูซึ่งทำด้วยเหล็กซึ่งทาด้วยน้ำมันจนแฉะนี้ครั้งหนึ่งแล้ว จะเก็บไว้ได้นานที่สุด โดยไม่จำกัดเวลาที่จำเป็นต้องทาใหม่เป็นงวด ๆ นั้นอีก แต่ถ้ามักมีสนิมขึ้นแม้แค่เพียง เล็ก น้อยก็ต้องทำความสะอาดและทาเสียใหม่

สำหรับหากันความเสียดสีให้ใช้น้ำมันละหุ่ง ซึ่งไม่มีกรดต่างเป็นเหมาะสม แต่จะ ใช้น้ำมันแร่ ชนิดข้นมากหรือข้นน้อยให้เหมาะสมกับความเสียดสีมากหรือน้อยตามส่วนก็ได้

8) วิธีป้องกันสัตว์ซึ่งจะทำอันตรายฟัดดู

ข้อ 38 ฝาหรือเครื่องใช้ใดสิ่งหนึ่งซึ่งทำด้วยไม้อ่อนและถูกต้องความชื้นและบ่อย ๆ ควรจะทาผิวนอกด้วยน้ำมัน หรือสี เพื่ออุดช่องรูเล็ก ๆ ตามพื้นไม้ที่นั้นเสีย ซึ่งจะป้องกัน มิให้ความชื้นของไม้ที่นั้นเองอาจทำให้เป็นที่พักอาศัยของสัตว์แมลงและหนอน เพื่อปล่อยพิษ พันธุ์ให้แก่ฟัดดูต่าง ๆ ซึ่งเก็บรักษาไว้ในคลังนั้นด้วย ไม้ซึ่งไม่ใช้แก่นโดยมากย่อมเป็นรัง - อย่างดีสำหรับสัตว์จำพวกนี้ ไม้ฉำฉา (หรือที่เรารู้จักว่าไม้เนื้ออ่อน) ไม่ควรเก็บไว้ในคลัง ประกอบ กับฟัดดูอื่น ๆ เป็นอันตราย หีบไม้ฉำฉาซึ่งบรรจุของส่งมาจากห้างร้าน พร้อมด้วยฟางซึ่งมัก- หรือห่อสิ่งของในหีบ นั้นไม่ควรตั้งไว้ในบริเวณใกล้คลังเลย แม้แต่เวลาที่เปิดหีบที่บรรจุของ ส่งมาจากไหน ๆ ก็ตาม ควรนำไปเปิดยังที่อื่น ๆ แล้วเป่าฟางที่ฟัดดูนั้นออกเสียก่อน แล้ว จึงนำฟัดดูเข้าเก็บรักษาไว้ในคลัง ห้ามมิให้เปิดหีบเหล่านี้ในห้องคลังเป็นอันตราย เว้นแต่ใน ห้องคลังเก็บฟัดดูที่เป็นโลหะและไม่มีสิ่งของที่เป็นอันตรายด้วยสัตว์เหล่านี้เก็บรักษาไว้ในคลัง เลย จึงควรกระทำให้เป็นครั้งคราว

9) วิธีป้องกันแมลงต่าง ๆ

ข้อ 38 วิธีป้องกันแมลงต่าง ๆ มีดังนี้

(1) แมลงที่เน่า เป็นผีเสื้อชนิดเล็กจำพวกหนึ่ง มีรูปร่างเหมือนแมลงชี้น้ำขาวมีสี ขาวสองแฉงเงินและแสงทองสลับกัน ตัวอ่อนของแมลงที่เน่าชอบชักใย หรือปลอกหุ้มตัว ด้วยการกัดทำลายฟัดดูจากพฤษชาติสัตว์ชาติ สิ่งซึ่งเป็นอันตรายด้วยแมลงชนิดนี้ คือผ้า ลักหลาดและขนสัตว์ทั่วไป ในฤดูร้อนแม้แต่ผ้าสาลีหรือฝ้ายก็ถูกแมลงชนิดนี้กัดเสียบ้างเหมือน กัน ฟัดดูเหล่านี้ เมื่อจะพบบกก็ควรจะพิจารณาเสียให้ดี อย่าให้พิษพันธุ์จากแมลงเหล่านี้ติด อยู่แม้แต่สักเล็กน้อย ทุก ๆ วันควรจะเคลื่อนออกผึ่งแดดและ เป่าเป่าแรงเสียอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

(2) วิธีผึ่งแดดนั้นให้วางสิ่งของเป็นแถว ๆ กลางแดด ให้แสงแดดเผา อยู่ราว 1 ถึง 2 ชั่วโมง แล้วพลิกกลับอีกครั้งหนึ่งผึ่งแดดไว้อีก 1 หรือ 2 ชั่วโมง แล้ว แปรงให้ทั่วถึง (แสงอาทิตย์ในประเทศไทยเวลา 10.00 นาฬิกาถึง 16.00 นาฬิกา เป็นเครื่อง มือทำลายได้อย่างดี) ก่อนเก็บเข้าคลังควรตั้งไว้ในห้องพักพอให้ความร้อนในฟัดดูนั้นคลาย -

เบาบางลงก่อนและก่อนจะพบเก็บควาใช้น้ำมันที่สะอาดมันให้เป็นผง หรือพริกไทยป่น ทรายอย่างบาง ๆ สักเล็กน้อยบนด้านของพัสดุแล้วจึงพับเก็บไว้ในคลัง หรือถ้าจะใช้กระดาษ ซึ่งชุบน้ำมันก๊าสชนิดใสสะอาดคั้นไว้ในระหว่างพัสดุก็ได้ กระดาษหนังสือพิมพ์ใหม่ ๆ ที่ สะอาดใช้คลุมได้พอแก่การขัดสนได้บ้างเหมือนกัน เพราะหมึกน้ำมันของกระดาษนั้นกลั่นจน พอเป็นเครื่องขับไล่แมลงได้แต่ไม่เข้านักจะต้องเปลี่ยนใหม่

(3) ซึ่งของซึ่งวางเก็บไว้ในออกตู้จะต้องคอยระวังตรวจตราให้บ่อย ๆ กว่าที่กล่าว มาข้างต้นอีกด้วย

(4) พัสดูลื่น ๆ ซึ่งตัวสามง่ามและมอดชอบทำลายนั้นให้ระวังรักษาอย่างเดียวกับ ที่กล่าวมาแล้วข้างบน ในเรื่องการป้องกันแมลงขึ้นอาแต่การป้องกันตัวสามง่ามและมอด ไม่สู้ จำเป็นนักที่จะไปรบกวนมัน นอกจากให้ใส่ผงแคลเซียมไฮดรอกไซด์ หรือผงยาฆ่าแมลง ฟูม ๆ แล้วก็เพียงพอพริกไทยป่น ใช้ป้องกันตัวสามง่าม มอด และแมลงสาปได้ดี

(5) ปลวกชอบอากาศ เป็นและมืด เพราะฉะนั้นการฝังแดดและการระบายอากาศ ห้องคลังโดยเปิดหน้าต่างประตูให้ ลมพัดและแสงสว่างเข้าได้ และระวังให้ขึ้นบรรจุอยู่โดดเดี่ยว มิให้ติดต่อกับฝาหรือเพดานกับไม้ข้างขึ้น ใช้โลหะเป็นแผ่นกว้างยาวพอกับจานรองขึ้น ดังนี้ อาจป้องกันปลวกได้ การใช้น้ำมันทาข้างขึ้นสำหรับตั้งของนั้นป้องกันได้แต่แมลงไม่มีปีกไต่ขึ้น ขึ้นเท่านั้น ไม่สามารถห้ามแมลงมีปีกได้ ถ้าพื้นคลังมืดชื้นและเราหมั่นล้างดูให้สะอาดอยู่เสมอ เป็นนิตย์แล้ว การใช้น้ำมันทาข้างขึ้นก็ไม่สู้จำเป็นนัก

10) วิธีป้องกันหนอนกินหนังสือ

ข้อ 39 วิธีป้องกันหนอนกินหนังสือ มีดังนี้

(1) หนอนกินหนังสือนั้น ชอบทำลายหนังสือทุกชนิด และสิ่งซึ่งชอบทำลายมากที่สุดก็คือพัสดุซึ่งเป็นเวลาสร้างนั้นใช้แปรงเปียกหรือกวาดตามหัวต่อและตามตะเข็บประสาน ต่าง ๆ เราสังเกตได้ด้วยแสงภายนอกมีจุดกลมเล็ก ๆ ตามผิว และมีมูลของหนอนเป็นผงอยู่ รอบ ๆ รูเล็ก ๆ ของหนังสือนั้น

(2) เราป้องกันหนอนชนิดนี้ได้ด้วยวิธีป้องกันนี้

ก. ห้องสำหรับเก็บพัสดุหนังสือ ควรให้มีการระบายอากาศให้มากที่สุดที่สุดในฤดูร้อนใน เวลาระบายลมสำหรับห้องเก็บหนังสือนั้น ต้องระวังอย่า ให้ลมพัดถูกหนังสือโดยตรง มิฉะนั้น หนังสือจะแห้งเปราะเกินไปจนใช้ประโยชน์ไม่ได้ โดยเหตุนี้หน้าต่างห้องเก็บหนังสือ ควรทำให้มี เพื่ยมไปงอีกชั้นหนึ่งสำหรับให้เปิดได้ในเวลาที่ต้องการ

ข. เครื่องหนังสือต้องแปรงเสียบ่อย ๆ และให้เปลี่ยนอากาศอยู่เสมอ ๆ อย่าให้ อุณหภูมิระหว่างชั้นหนังสือซึ่งซ้อนกันอยู่มีระดับสูงขึ้น

ค. ถ้าพบหนังสือมีหนอนกิน จงรีบนำออกใช้ราชการปกติเสียทันที หากว่า จะใช้ราชการปกติไม่ทัน หรือเป็นการจำเป็นอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งจะต้องเก็บหนังสือไว้ใน คลังอีกต่อไปต้องชำระปิดเป็นแล้วฉีกน้ำยาลงในรูซึ่งถูกทำลายนั้น น้ำยาสำหรับฉีกจะใช้น้ำ มันยางสนชนิดเดียวก็พอ แต่ถ้าจะให้ดีที่สุดจะใช้ผสมกับน้ำมันยางสน 3 ส่วน การะบูน 1 ส่วน และกรดคาร์บอนิก 1 ส่วน ต้มลวกที่เป็นอันควายแล้วเช่นนี้ควรทำเครื่องหมายไว้ (เช่น เขียนวงโดยรอบด้วยดินสอคำ) และต่อไปต้องตรวจดูเสมอว่าจะเกิดแผลขึ้นอีกหรือไม่ เพราะ หนอนชนิดนี้ย่อมแพร่หลายทั้งพืชพันธุ์ไว้ได้ง่ายคาย

11) วิธีป้องกันหนู

ข้อ 40 วิธีป้องกันหนู ถ้าไม่เป็นการขัดข้องสำหรับการตรวจและการรักษาอย่างอื่น ๆ แล้วพัสดุซึ่งหนูกัดและทำลายได้ง่าย ควรผูกมัดห่อไว้ หรือบรรจุหีบห่อไว้ให้แน่นหนา ถ้าไม่สามารถที่จะปฏิบัติการเช่นนี้ก็ต้องวางยาเบื่อ หรือเลี้ยงแมวไว้เพื่อจับหนูเป็นวิธีที่ดีที่สุด ผู้บังคับบัญชาควรอนุญาตให้เจ้าหน้าที่เลี้ยงแมวประจำคลังไว้ และควรจัดหาหนูลำโพงสำหรับ อาหารเลี้ยงแมวแก่ผู้เลี้ยงตามสมควร

12) วิธีระบายอากาศ

ข้อ 41 วิธีป้องกันความชื้น และอากาศอับในห้อง กับทั้งเพื่อระบายลมลงที่จะ ทำลายพัสดุนั้น ต้องระบายอากาศในห้องบ่อย ๆ วิธีระบายอากาศนั้นต้องแล้วแต่ลักษณะภูมิ บริเวณของคลัง และอากาศประจำท้องถิ่น และฤดูกาล ซึ่งเจ้าหน้าที่จะต้องมีความคุ้นเคย ดี ความปกติทั่วไปนั้นจะต้องระวังไปให้ผู้คนลง ซึ่งจะพัดมาตามลมเข้ามาติดเปื้อนพัสดุในคลัง ต้อง ระวังไม่ให้อากาศที่จะเปลี่ยนแปลงโดยรวดเร็วขึ้นทำให้พัสดุซึ่งทำด้วยไม้ขึ้นแตกกระแหง หรือ บดง ข้อสำคัญนอกจากนั้นก็ต้องไม่ให้ลมพัดแรงเกินไป กับต้องป้องกันแสงอาทิตย์ ไม่ให้ ส่องเข้าไปในคลังจนเผาหรือจางสีของพัสดุในคลังได้

ข้อ 42 ห้องที่เก็บพัสดุ ซึ่งจะชำรุดทรุดโทรมง่ายด้วยความชื้นนั้นต้องให้เปิดเพื่อ ระบายอากาศภายนอกมีอุณหภูมิไม่สูงกว่าอากาศภายในห้องเท่านั้น ดังนั้นเป็นการจำเป็นที่สุด ที่ในห้องคลังทุกห้องจะต้องมีเทอร์โมมิเตอร์ติดอยู่ เพื่อเจ้าหน้าที่จะได้ปฏิบัติการให้ถูกต้องตาม ความมุ่งหมายนี้